

X. VRIJWILLIGERSWERK

De Nationale Arbeidsraad erkent in zijn advies nr. 1.775 van 13 juli 2011 betreffende wetsvoorstellen die betrekking hebben op vrijwilligerswerk, de belangrijkheid van vrijwilligerswerk voor de samenleving omdat het een middel tot sociale cohesie en maatschappelijke integratie is. Het draagt bij tot een verbonden maatschappij en creëert vertrouwen en solidariteit. Bovendien weerspiegelt vrijwilligerswerk de diversiteit van de maatschappij. Vrijwilligers zelf ontwikkelen kennis, oefenen vaardigheden en breiden hun netwerken uit, wat bijdraagt tot hun persoonlijke en sociale ontwikkeling.

De Raad benadrukt in dat advies het specifieke karakter van vrijwilligerswerk. De kern van vrijwilligerswerk is dat het gaat om een vrijwillig engagement, dat niet bezoldigd wordt en dat niet uit eigenbelang wordt verricht.

Volgens de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van de vrijwilligers is een vrijwilliger iemand die onbezoldigd en onverplicht een activiteit verricht ten behoeve van derden die wordt ingericht door een organisatie die geen winst mag nastreven. Onbezoldigd wil zeggen dat er geen financiële prestatie tegenover staat in de vorm van loon. Een vergoeding van de gemaakte onkosten kan wel.

Wat de toelating van vrijwilligerswerk als uitkeringsgerechtigde betreft, stelt de Raad het volgende vast:

* vrijwilligerswerk en werkloosheidsuitkeringen

Artikel 45 en artikel 45 bis van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering en artikel 18 van het ministerieel besluit van 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, laten onder bepaalde voorwaarden een cumulatie toe van vrijwilligerswerk met werkloosheidsuitkeringen, en dit zowel in België als in het buitenland.

Wat vrijwilligerswerk betreft, is het zo dat werklozen in België bepaalde activiteiten die geen arbeid vormen in de zin van de werkloosheidsreglementering kunnen uitoefenen zonder hiervan een voorafgaande aangifte te doen. Activiteiten die wel kunnen worden ingeschakeld in het economisch ruilverkeer en die door de uitkeringsgerechtigde op een gestructureerde, regelmatige basis worden uitgeoefend, moeten voorafgaandelijk worden aangegeven bij de RVA of de instelling die de werkloosheidsuitkeringen betaalt. Na de melding kan de activiteit onmiddellijk starten.

Indien er door de RVA geen beslissing wordt genomen binnen 12 dagen, wordt het vrijwilligerswerk geacht aanvaard te zijn. Bij de RVA ingeschreven personen die echter nog geen uitkering ontvangen (wachttijd), kunnen zonder enige formaliteit vrijwilligerswerk verrichten, op voorwaarde dat zij beschikbaar blijven voor de arbeidsmarkt. Indien er een negatieve beslissing wordt genomen of beperkingen worden opgelegd, dient de werkloze zijn activiteiten te staken of moet hij zijn inzet aanpassen. Sancties worden alleen toegepast als de werkloze na weigering actief blijft of als het duidelijk om misbruik gaat.

Een organisatie kan bij de RVA ook een algemene toelating vragen. Vrijwilligers hoeven dan geen individuele aangifte meer te doen.

De Raad wijst er in zijn advies nr. 1.775 op dat de bedoeling van vrijwilligerswerk in de eerste plaats een toeleiding moet zijn naar een job met een volwaardige arbeidsovereenkomst die ook aan de sociale zekerheid onderworpen moet zijn en dat er moet op toegezien worden dat het vrijwilligerswerk geen inactiviteitsvallen doet ontstaan. Volgens de Raad bestaat het risico immers dat de activiteit als vrijwilliger de integratie op de arbeidsmarkt zou bemoeilijken.

* vrijwilligerswerk en ziekte- en invaliditeitsverzekering

De betrokkene moet zijn activiteit meedelen aan de adviserend geneesheer. Krachtens artikel 100, § 1, tweede lid van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, wordt vrijwilligerswerk in de zin van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers immers niet beschouwd als een werkzaamheid, voor zover de adviserend geneesheer vaststelt dat deze activiteiten verenigbaar zijn met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene. Die bepaling stelt echter niet dat de adviserend geneesheer dat voor het begin van de activiteit moet vaststellen. De betrokkene kan de vrijwillige activiteit dus opnemen, waarna de adviserend geneesheer zich nog kan uitspreken over de eventuele onverenigbaarheid van die activiteit met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene. Voor meer rechtszekerheid is het wel raadzaam dat de adviserend geneesheer zich uitspreekt vooraleer de betrokkene een vrijwillige activiteit aanvat.

Indien de activiteit voldoet aan de criteria van de wet van 3 juli 2005 en de adviserend geneesheer constateert dat die activiteit verenigbaar is met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene, wordt de activiteit niet beschouwd als werkzaamheid in de zin van de gecoördineerde wet. De uitoefening van die activiteit maakt bijgevolg geen einde aan de arbeidsongeschiktheid.

De Raad is in zijn advies nr. 1.775 van oordeel dat de mededeling aan de adviserend geneesheer pertinent is, omdat ze bedoeld is als een beschermingsmaatregel waarbij wordt nagegaan of het vrijwilligerswerk verenigbaar is met de gezondheidstoestand van de betrokkene.

* vrijwilligerswerk en een uitkering voor arbeidsongevallen of beroepsziekte

Het FAO en het FBZ leggen werknemers die het slachtoffer zijn van een arbeidsongeval of een beroepsziekte geen verplichtingen op om vrijwilligerswerk te mogen verrichten.

* vrijwilligerswerk en de inkomensvervangende tegemoetkoming

Personen met een handicap die een inkomensvervangende tegemoetkoming ontvangen van de FOD Sociale Zekerheid mogen zonder formaliteiten vrijwilligerswerk verrichten.

* vrijwilligerswerk en leefloon

Personen die een leefloon genieten, moeten hun vrijwilligerswerk voorafgaandelijk melden aan hun dossierbeheerder bij het OCMW.